

Sözsüz Tiyatro

Pantomim

Sözlerin olmadığı, olayların beden dili yardımıyla anlatıldığı "pantomim" ya da "mim" sanatı, sanatın evrenselliğinin en iyi örneklerinden biridir. Çünkü pantomimde sanatçılar tüm insanların ortak dilini, yani kendi bedenlerinin dilini konuştururlar.

Sahne sanatlarının kökeni yüzyıllar öncesine dayanır. Bunlar arasında yer alan pantomim de bir o kadar eski. Bilinen en eski mim gösterileri, MÖ 5. yüzyılda Eski Yunan'da oynanırdı. Bu sanat, Roma İmparatorluğu'nun gelişmesi döneminde

Romalılarca da benimsendi ve günümüze dek uzanan klasik İtalyan tiyatrosunu etkiledi. Bu dönemde oyuncular yüz ifadelerini oynadıkları oyundan soyutlayarak, anlatacakları olayları yalnızca el ve kol hareketleriyle anlatmaya çalışırlardı. Bu

yüzden, oyuncunun oyun sırasında bir maske takması sıklıkla rastlanan bir şeydi. Tragedya oyuncularını gibi uzun tunikler ve pelerinler giyen pantomim oyuncusuna zil, kaval, flüt ya da trompet gibi çalgılardan oluşan bir orkestra eşlik ederdi. Müzik eşliğinde sergilenen oyunda, sahnede çoğunlukla tek bir kişi yer alırdı. Oyun boyunca yalnızca ilk başta, oyunun konusu genel olarak seyirciye anlatılırdı. Oyuncu, eserin geri kalan kısmında hiç konuşmazdı. Bu oyunların konusu genelde ikinci planda kalırdı. Önemli olan oyuncunun yeteneği ve ustalığıydı. Usta oyunculuğuna bağlı olarak Neron ve Demotianus gibi imparatorların korumaları altına aldıkları oyuncular bile vardı.

Pantomim, yalnızca Batı'ya özgü bir sanat değil. Hatta taklide dayalı oyunların Doğu'da çok daha önce geliştiği, bilinen bir gerçek. Hindistan'da karakterin, oyunun yanında müzik ve dans gibi öğeler de yer alırdı. Konusunu mitolojik öğelerden alan bu gösterilerde, Brahman dininin öyküleri danslı ve müzikli gösteriler olarak sunulurdu. Çin ve Japon tiyatrosunda da mim, geleneksel tiyatro türlerinin içinde önemli bir yer tutar.

Günümüzde tüm dünyada beğenilerek izlenen mim gösterilerinin kökeninde Fransız ve İngiliz oyun geleneklerinin izleri de var. 18. yüzyılın başlarında İngiltere'de mim gösterilerine konu olarak masallar seçilirdi. Bunun yanında bale de pantomim gösterileriyle birleşti ve ortaya benzersiz bir sanat türü çıktı. Kısa sürede tüm Avrupa'ya yayılan bu tür, "romantik bale" adını alarak bale sanatı içinde özel bir yer edindi. Bu anlamda pantomim, yüzyıllardan beri farklı ulusların bünyelerinden damıtılarak günümüze getirdiği

güçlü bir geleneğe sahip. Bu kültürel mirasın günümüze uzantısı, sessiz sinema dönemiyle. Sesli filmlerin çekilmesinden önce, siyah-beyaz ve sessiz çekilen filmlerde Charlie Chaplin ya da Ben Turpin gibi oyuncular hiç söz kullanmadan, beden dilleriyle oyunlar sergilemişlerdi.

Günümüzde de pantomim sanatçıları tiyatrolarda, hatta zaman zaman sokaklarda oyunlarını oynarken görebiliriz. Sanatçılar, geçmişten gelen bir gelenekle yüzlerini gizlerler. Ancak, günümüzde bu, daha çok yüzün beyaz bir boyayla boyanmasıyla yapılıyor. Sanatçılar böylece kendi yüz ifadelerinin oynadıkları oyunun içeriğine yansımaya engel oluyorlar. Eğer pantomimin nasıl yapıldığını daha iyi anlamak istiyorsanız herhangi bir kavramı arkadaşlarınıza konuşmadan anlatmayı deneyin. Unutmayın, el, kol ya da diğer beden hareketleriniz de sözleriniz kadar çok şey anlatabilir. Hatta karşılıklı iki grup tarafından oynanan "sessiz sinema" adlı oyunu bile oynayabilirsiniz.

Gökhan Tok

Sokaklarda kimi zaman pantomim gösterisi yapan sanatçılara rastlamak mümkün. Bu sanatçılar, tıpkı diğer mim sanatçıları gibi yüzlerini boyar ve oyunlarını tek bir söz söylemeden oynarlar. Bu oyunlarda sanatçı, doğrudan halkın içindedir...